

Η ευτυχία προέρχεται απ' έξω και από μέσα. Εξαρτάται από τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ζούμε, αλλά και από το εσωτερικό μας. Και όπως το έθεσε ο La Rochefoucauld, «Η ευτυχία και η μιζέρια εξαρτώνται τόσο από την ιδιοσυγκρασία όσο και από την τύχη». Με τη σειρά της, η ιδιοσυγκρασία εξαρτάται από τα γονίδιά μας και την ανατροφή μας.

Τα γονίδιά μας

Μερικοί νομίζουν ότι δεν πρέπει να μιλάμε για τα γονίδια, επειδή κάτι τέτοιο θα μπορούσε να δώσει την εντύπωση ότι όταν γεννιέται ένα άτομο είναι προδιαγεγραμμένο να ευτυχήσει ή να ζήσει στη μιζέρια και ότι δεν μπορεί να γίνει τίποτε γι' αυτό. Αυτό το συμπέρασμα θα ήταν παράλογο. Η εμπειρία δείχνει ότι ακόμη και τα πιο συχνά κληρονομούμενα χαρακτηριστικά μπορούν να αλλάξουν ριζικά.

Αρκεί απλώς να σκεφτούμε το ανάστημα το οποίο συνδέεται πολύ στενά με το ανάστημα των γονιών μας. Κι όμως, το μέσο ανάστημα των Βρετανών ανδρών αυξήθηκε κατά πέντε εκατοστά μέσα στα τελευταία εκατό χρόνια, κυρίως λόγω της καλύτερης διατροφής².

Επομένως το ανάστημα είναι το συνδυασμένο προϊόν των γονιδίων και του περιβάλλοντος, όπως συμβαίνει και σχεδόν με στιδήποτε άλλο που έχει ενδιαφέρον από εμάς. Τα γονίδια δεν είναι μία βάση που προκαθορίζει πώς θα είμαστε αναπόφευκτα. Τα γονίδια δίνουν τις οδηγίες λειτουργίας σχετικά με το πώς θα αναπτυχθούμε αντιδρώντας προς το περιβάλλον μας. Ο ποντικός διαθέτει γονίδια που του λένε πώς να αποκτήσει οξεία όραση, αν οι συνθήκες είναι ευνοϊκές. Όμως αν για ένα διάστημα μεγαλύτερο του εξαμήνου καλύψουμε τα μάτια ενός νεογέννητου ποντικού και στη συνέχεια τα ξεσκεπάσουμε, ο ποντικός δεν πρόκειται ποτέ να αποκτήσει ξανά την όρασή του.

Επομένως γιατί ασχολούμαστε με τα γονίδια; Επειδή μας ενδιαφέρει η αλήθεια. Θέλουμε να γνωρίζουμε τι μας κάνει αυτό που είμαστε, ενώ δεν θα γνωρίζουμε αν αγνοήσουμε κάποιον από τους βασικούς παράγοντες. Και όπως γνωρίζουν όλοι οι γονείς, τα παιδιά έρχονται στον κόσμο διαφορετικά και θα είναι ευτυχημένα μόνον αν ο κόσμος αντιδράσει κατάλληλα προς αυτό που είναι.

Η οικογενειακή ανατροφή μας

Επηρεασμένοι από τον Sigmund Freud, πολλοί νόμιζαν ότι τα πρώτα έξι χρόνια της ζωής έπαιζαν κρίσιμο ρόλο για την ευτυχία μας στη ζωή, ενώ ελάχιστη σημασία είχαν όλα τα άλλα. Σε τελική ανάλυση τα παιδιά μοιάζουν τόσο πολύ στους γονείς τους, που μάλλον οι γονείς τους πρέπει να τα έχουν επηρεάσει. Μετά όμως ήρθε η αντίδραση. Μήπως η επιρροή των γονέων είχε προέλθει μέσω του σπέρματοζωαρίου και του ωαρίου και όχι μέσα από την αγάπη ή την ψυχρότητα των γονέων;⁷

Η πλέον προφανής μέθοδος για να μελετήσουμε αυτό το πρόβλημα είναι να μελετήσουμε τα παιδιά που υιοθετήθηκαν αμέσως μετά τη γέννησή τους και ανατράφηκαν από άλλους γονείς που διέθεταν αρκετά διαφορετικά γονίδια. Το αποτέλεσμα είναι σε γενικές γραμμές αυτό: Και σε αυτήν την περίπτωση, παίζει ρόλο η ανατροφή, αλλά μικρότερο απ' ό,τι νομίζαμε κάποτε. Τα γονίδια ασκούν σημαντική επιρροή ακόμη και όταν ο βιολογικός γονέας δεν θα αντικρίσει ποτέ το παιδί του. Επιπλέον, ο συνδυασμός της ανατροφής μέσα σε φτωχό περιβάλλον και των άσχημων (κακών) γονιδίων έχει σημαντικότερες επιπτώσεις απ' ό,τι το απλό άθροισμα των ξεχωριστών επιπτώσεών τους. Η αλληλεπίδρασή τους μπορεί να είναι ιδιαίτερα καταστροφική.

Δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτε για τα γονίδια μας εκτός από το να μάθουμε να ζούμε με αυτά. Ωστόσο, μπορούμε να κάνουμε κάτι για το πώς θα αναθρέψουμε τα παιδιά μας. Οι μελέτες υιοθεσίας δείχνουν καθαρά ότι αυτό έχει σημασία.

Τα υιοθετημένα παιδιά που μεγαλώνουν μέσα σε ένα διαταραγμένο σπίτι είναι όντως πολύ πιο πιθανόν να εμφανίσουν πνευματική ασθένεια απ' ό,τι στην περίπτωση που οι θετοί γονείς τους είναι λιγότερο διαταραγμένα άτομα. (Επίσης είναι πιο πιθανό να αντιμετωπίσουν προβλήματα, αν η βιολογική μητέρα τους ήταν σχιζοφρενής⁸). Για μία ακόμη φορά, τα άτομα που μεγαλώνουν μέσα σε ένα εγκληματικό περιβάλλον είναι πιθανότερο να γίνουν εγκληματίες, ειδικότερα αν οι βιολογικοί γονείς τους ήταν εγκληματίες⁹. Κι αν μεγαλώσουν κοντά σε αντικοινωνικούς θετούς γονείς, είναι πιθανότερο να γίνουν αντικοινωνικά άτομα, ειδικότερα αν ήταν αντικοινωνικοί και οι βιολογικοί γονείς τους¹⁰.